

RENDAL RENSELSKAP DRIFTSPLAN 2021-2025

Vedtatt på årsmøte i Rendal Renselskap 28. april 2021

INNHold

Innledning

Hovedmål

1. Rendal Renselskap – dagens forvaltning

Eiendomsforhold og organisering

Areal og avgrensning

Historikk

Forholdet til naboområdene

2. Planperiode

3. Områdebeskrivelse og naturgrunnlaget

Geologi, vegetasjon og klima

Beitegrunnlaget og renens arealbruk

Bæreevne

Beitedyr og seterdrift

4. Ferdsl, inngrep og forstyrrelser

Forsvaret

Veier og motorisert ferdsel

Hytter og setrer

Ferdsel til fots og på ski

Forurensing

5. Bestandsregistreringer og bestandsstatus

Tellinger

Vektutvikling og kondisjon

Naturlig dødelighet/rovdyr

Jegerseleksjon

Fotråteprosjektet

CWD

6. Jaktstatistikk

7. Bestandsstørrelse, struktur og avskyting

Bestandsstørrelse og struktur

Avskytingsplan

Jegerinstruks

8. Organisering av jakt og oppsyn

Oppsyn

Jakt – og beitefri sone

9. Næring og verdiskaping

10. Økonomi

11. Tiltaksplan

Overvåking

Andre oppgaver og tiltak

Vedlegg:

1. Vedtekter
2. Kart som viser leveområde og funksjonsområder
3. Samarbeidsavtale
4. Jegerinstruks
5. Vektutvikling simle og bukk

Innledning

Den første driftsplanen for Rendal Renselskap ble utarbeidet i forbindelse med søknad om konsesjon i 2005. Driftsplanen ble revidert i forbindelse med søknad om fornyet konsesjon og vedtatt 4. april 2016, og revideres igjen nå etter 5 år. Konsesjonssøknaden forventes ferdigbehandlet i 2021.

Hovedmål

Hovedmålet er å videreføre eierskapet til Rendalsren og å sikre en livskraftig stamme ved optimal produksjon og avkastning, med sunne og friske dyr, god kjønns- og aldersfordeling og med tilstrekkelig leveområde over tid. Se til at det er samsvar mellom beitegrunnet og bestandsstørrelse. Sikre human jakt og minst mulig forstyrrelser av ren. Bevare og videreutvikle verdiskapningen rundt Rendalsrenen.

Utfordringer

Hovedutfordringene for planperioden vil være å kontrollere bestandsutviklingen og strukturen gjennom tellinger, kvotefastsettelser og fellingsstatistikk. Det må være rom for justeringer dersom sentrale forutsetninger endrer seg i planperioden.

1. Rendal Renselskap - dagens forvaltning

Eiendomsforhold og organisering

Rendal Renselskap SA er en sammenslutning av grunneiere i Rendalen Østfjell i et nærmere avgrenset geografisk område. I tillegg inngår områder i Engerdal kommune som disponeres av Engerdal Fjellstyre, Eltdalsområdet i Trysil kommune og et mindre område i Tynset kommune. Sammenslutningen er et samvirkeforetak, status for renstammen er eiendomsdyr som forvaltes etter reindriftslovens bestemmelser og hvor uttaket skal skje ved avskyting. Foretaket har ca. 240 medlemmer som har tegnet innmeldingserklæring. 15. april 2015 er siste revidering av vedtektene vedtatt (tidligere vedtekter ble vedtatt 26. mai 1935, 28. juni 2001 og 25. april 2012).

Rendal Renselskap ledes av et styre på 5 medlemmer med 3 varamedlemmer i nummerert rekkefølge jf. vedtektenes § 12. Årsmøtet er Renselskapets øverste myndighet jf. vedtektenes § 10.

Formål og arbeidsfelt (jf. § 3 i vedtektene)

Foretakets formål er å forvalte renstammen slik at den fremmer medlemmenes økonomiske interesser innenfor rammen av en bærekraftig økologisk modell.

Foretaket skal i sitt arbeid sørge for:

- En langsiktig ressursforvaltning
- Å tilgodese medlemmenes interesser
- Å forvalte og administrere avskyting
- Å være høringsorgan i saker som berører renstammen og dens leveområde.

Areal og avgrensning

Rendal Renselskap har konsesjon for drift på følgende område jf. vedtektenes § 4 Avgrensning og grensebeskrivelse:

«Fra Brydalen følger grensa elva Speka opp til Røsjøåas utløp. Derfra Røsjøåa og grensa til Tolga kommune til Elgpiggen. Videre Elgpiggen til Gloføken etter kommunegrensa mellom Tolga og Rendalen. Videre langs kommunegrensa mellom Tolga og Engerdal til denne krysser Langsjøen syd for Langodden og følger deretter vassdraget til riksvei 26. Derfra riksvei 26 til Isterfossen. Fra Isterfossen følges Femundselva/Trysilelva ned til Røsjøbakkens utløp i Trysilelva. Deretter en linje fra

Røsjøbekkens utløp i Trysilelva, over Røsjøen til utløp i Trysilelva. Deretter en rett linje fra Røsjøbekkens utløp i Trysilelva, over Røsjøen til Eltsås utløp fra Eltsjøen. Videre til Damkoia ved Svartåsbekken. Derfra til punkt hvor Storbekken krysser Trysils grense på Storbekkjølen. Fra Storbekkjølen til kommunegrensa mot Åmot, og derfra til Rauffjelltangen. Fra Rauffjelltangen til Veslefløta ved Osdalsveien. Derfra over Bjørbekkåsen i rett linje til Drykkjedalen og til Flendammen. Fra Flendammen følges kote 700 m.o.h. til Kongsskardet. Derfra tvers over Misterdalen til kote 600 m.o.h., og følger 600 meters koten nordover til Speka elv, hvor grensen følger denne til Røsjøåas utløp.»

Området strekker seg over 4 kommuner; hovedsakelig Rendalen kommune, men også deler av Trysil, Engerdal og Tynset kommuner. Totalarealet er ca. 2 300.000 dekar.

Historikk

Den opprinnelige villreinstammen i Rendalen var utryddet ved begynnelsen av forrige århundre. Rendal Renselskap har drevet sin virksomhet fra 1912 og satte i 1921 ut 120 ren fra Tyin i Valdres som senere har blitt forvaltet som eiendomsdyr. Stammen ble fredet i flere år, slik at den fikk etablert seg i fjellet som en jaktbar, privateid renstamme som i dag teller ca. 2000 dyr i vinterflokk.

Ved revisjon av Reindriftsloven 23.februar 1996, ble Rendal Renselskap innvilget konsesjon til drift av rein innenfor sine beskrevne områder. Ved Landbruks- og matdepartementets vedtak av 16. november 2007 ble Rendal Renselskap gitt konsesjon til videre drift. Konsesjonen ble gitt, i medhold av § 8 i lov om reindrift av 15. juni 2007 nr. 40 (Reindriftsloven), fram til 1. januar 2018 og sier blant annet følgende:

Rendal Renselskap kan ha renen umerket, jf. § 1 i forskrift om fritak fra plikten til å merke rein utenfor det samiske reinbeiteområdet, fastsatt 16. november 2007. Høyeste renstall er 2000 dyr i vårflokk og renen skal bevege seg mest mulig fritt i hele konsesjonsområdet. Det er adgang til å iverksette tiltak for å unngå sammenblanding med rein fra reinbeitedistriktene i øst, og Renselskapet forplikter seg til å unngå sammenblanding. Rensstammen forutsettes beskattet ved avskyting. Ved avskyting skal prinsippene i kapittel VI i lov om viltet av 29. mai 1981 legges til grunn. Videre skal Reindriftslovens bestemmelser gis anvendelse så langt det passer. Dette innebærer adgang til bruk av snøskuter i forbindelse med tilsynsvirksomhet vinterstid i buffersone mot reinbeitedistriktene i øst. Snøskuter kan videre benyttes i forbindelse med skilling av Rendalsren og tamrein tilhørende Femund- og Elgå reinbeitedistrikter.

«Forskrift om jakt og fangst på reinsdyr som er eiet» ble vedtatt i januar 2020. Hovedhensikten med denne forskriften er å få det formelle grunnlaget i dyrevelferdsloven på plass for virksomheter som Renselskapet.

Forholdet til naboområdene

I øst grenser Rendal Renselskap opp mot samisk reindrift i Elgå reinbeitedistrikt (Svahken sijte). Forholdet mellom reinbeitedistriktet og Renselskapet er regulert gjennom en samarbeidsavtale (vedlegg 3). Denne avtalen har fungert godt. For å unngå sammenblanding er det etablert en jakt- og beitefri sone i østre område i Engerdal kommune

I nord grenser Rendal Renselskap opp mot Tolga Østfjell villreinområde. Partene har gjennomført flere møter og Tolga Østfjell er tilbudt vederlagsfritt medlemskap, men har så langt ikke takket ja til dette.

2. Planperioden

Driftsplan er et viktig plandokument for å gjennomføre en best mulig forvaltning av rensstammen. Første driftsplan ble vedtatt i 2005 og planperioden var identisk med konsesjonsperioden (2005 – 2018). Andre driftsplan ble utarbeidet i forbindelse med søknad om fornyelse av dagens konsesjon med planperiode 2016-2020. En driftsplan bør revideres hvert 5 år og neste planperiode er for 2021-2025. Tiltaksplan/arbeidsplan rulleres årlig.

3. Områdebeskrivelse og naturgrunnlaget

Geologi, vegetasjon og klima

Rendalen Østfjell er et område med relativt rolige landformer og et viddelandskap hvor store deler ligger i høydenivået 900- 1100 moh. Sølennmassivet er høyeste fjellet på 1755 m.o.h. og ligger sentralt midt i konsesjonsområdet. Berggrunnen i området består stort sett av sparagmitt, som gir sur og næringsfattig jord. Noen steder stikker det opp kalklommer som gir en rikere vegetasjon. I Rendalsfjellene preges vegetasjonen av det tørre innlandsklimaet og de fleste steder, et fattig og leddrenert jordsmonn. Innlandsklimaet fører stort sett til stabile forhold både sommer og vinter, med lite nedbør og relativt varme somre og kalde vintre.

Men de globale klimaendringer er urovekkende med tanke på renens leveområde og muligheter til overlevelse på lang sikt. Heving av skoggrensene ser vi allerede, som skyldes både endringer i utnyttelse av utmarksbeite/setring og klimatiske endringer som bidrar til reduksjon av høyfjellsbeiter. Mer nedbør og mildere vintre kan også gi økt risiko for nedising av beitet og låste beiter. Insektplagen vil også endres som følge av endringer i klimaet. Videre er det usikkerhet knyttet til utvikling av sykdommer og parasitter ved endring av klimaet. I slike situasjoner er det ikke heldig at reinen blir presset sammen på mindre arealer. Tørre og varme perioder kan være utfordrende og rendalsren har lite tilgang på gode områder om sommeren. Luftingsområder er knapphetsfaktor og gjør ren sårbar i tørre og varme perioder. For å tilpasse seg klimaendringene vil reinen være avhengig av fleksibilitet i bruk av arealene.

Beitegrunnlaget, renens arealbruk/årstidsbeiter

Rendal Renselskap kan i mange sammenhenger sammenlignes med Elgå reinbeitedistrikt og Sølnekletten villreinområde når det gjelder forholdet mellom barmarks- og vinterbeiter, optimal flokkstørrelse, geologi, mangel på høgfjell og snøfonner osv.

Området som disponeres av Rendal Renselskap, er totalt ca. 2300 km² med følgende fordeling: Ca. 60 % fjellområder fordelt på 22 % vinterbeiter, 14 % vår- og forsommerbeiter, 2,5 % sommerbeiter og 14 % høstbeiter. Skogen utgjør ca. 40 % og gir et betydelig beitetilskudd særlig i barmarkstiden. Det er bare 6 % beiteimpediment. Sammenlignet med andre reinbeiter i Norge har Rendalen lite impediment, men ujevn balanse mellom årsbeitene.

Plantesamfunnet over skoggrensens domineres av lyst gule og grå lavarter, rabbeskjegg, gulskinn, fjellreinlav og kvitkrull. Vegetasjon knyttet til fuktig mark er det lite av. Snødekket er sparsomt og det er få snøfonner som fører til at engsamfunn og snøleier er svært sjeldne.

For reinen gir dette gode betingelser for vinterhalvåret, mens sommerbeitene er dårlige. Renen vil derfor ha problemer med å opprettholde et høyt proteininntak utover sommeren og høsten i dette området. Dette har den felles med andre områder (Rondane og Sølnekletten).

I vinterhalvåret bruker reinen i dag mest områdene nord for Fv. 217, med kjerneområde vest for Sølendalen (området fra Sølennmassivet - Betet). Kalvingen har de siste årene flyttet seg fra Misterfløyet og området ved Sølennmassivet nord/østover til Sølendalen. Reinene er svært sårbar for

forstyrrelser i perioden før, under og etter kalving i die/pregningsperioden. Elver og store bekker fungerer som barrierer for kalvene den første tida. Som tidlig vårbeite utnytter den setervollene i området. Større bukker går for seg selv fra våren av og benytter ytterkantene av leveområdet mer enn fostringsflokkene.

Om sommeren er fostringsflokkene spredt over det meste av fjellområdet, samt nede i åpne skogområder, og treffes både i subalpin bjørkeskog så vel som i barskog. Den trekker opp i toppene i og rundt Sølennmassivet, Tannvola, Kvenninghøgda, Gråhøgda og nordover for å få lufting i varme perioder og til myrer, vann og vassdrag. Noe bukk trekker sør for fv. 217 og nordover til dels inn i Tolga østfjell.

Renstammen har benyttet de samme områdene i mange år, men det kan se ut som de sørlige delene av området (sør for Fv. 217) er i mindre bruk nå enn tidligere. Dette er viktige områder spesielt med tanke på gode sommerbeiter som finnes i området rundt Romundfjellet og Eltdalen. Under varme perioder sommeren 2018 og 2019 trakk deler av flokken sørover i disse områdene, som bekrefter at disse områdene har viktige verdier for renen sommerstid. For 30-40 år siden benyttet rendalsren områdene sør for fv. 217 mer også vinterstid.

I brunstperioden er områdene Nekmyrene og Stormyra viktige da reinen har behov for store, sammenhengende områder. Det er viktig for reproduksjonen at reinen har ro i brunstperioden. Under brunsten begrenses bevegelsen til flokken seg.

Mønsteret har vært beiting i fjellregionen om vinteren, og spredning nedover i skogsområdene i barmarksperioden. Dyrenes vaner med å oppsøke skogsområder utover sommeren, er sikkert forårsaket av at de søker etter bedre vekstfor enn det de finner i fjellet (Gaare 1996). Når reinen mangler høg fjell og snøfonner, søker den også ned i skogen og myrområder for å oppnå beskyttelse mot varme og insekter. Ellers så oppsøker renen de få snøfonnene som finnes i området sommerstid pga bremsplagen.

Mye av beiteområdene har store, relativt flate formasjoner og har en grovere mosaikk enn mange andre reinbeiteområder/villreinområder. Det kan gjøre den mer sårbar med tanke på faktisk tilgjengelige beiter i spesielt tørre perioder. Det er også observert at fostringsflokkene går tett vinterstid og beiter på de tilgjengelige beiterabbene og som kan medføre mye trakk.

Leveområde og funksjonsområder – beskrivelse til arealbrukskartet

Det er utarbeidet et arealbrukskart som viser Rendalsren sin bruk av konsesjons-/leveområde. Kartet viser hvilke deler av området som inngår i helårsbruk, vinterbeiteområder, sommer/høstbeiteområder og vårbeite/kalvingsområder. I tillegg er de viktigste trekkområdene lagt inn (vedlegg 2).

Vårbeite viser kalvingsland og området simler og kalver oppholder seg i kalvings- og parringsperioden og videre utover våren. Sentrale sommerbeiter er som regel over skoggrensa, der reinen oppholder seg midtsommers og får dekket sine behov for beite, ro, avkjøling og minst mulig insektplage innenfor korte avstander. Lavereliggende sommerland brukes i kjølige perioder, det vil si som oftest første og siste del av sommerperioden.

Høstområdene kan deles i parringsland, de deler av høstområdet der bukken samler simleflokkene til parring under brunsten og tidlig høstland der reinen bygger seg opp etter insektplagen og spres på leting etter sopp.

Vinterbeite kan deles i senvinterland som er intensivt brukte områder som normalt er mest sikre mot store snømengder og nedising på midt- og senvinteren og tidlig benyttede og ofte lavere beliggende vinterområder, som regel mindre intenst brukte.

Bæreevne

Ved vurdering av beitepotensialet, blir arealet over skoggrensen, og anslagene på lavdekket og dets kvalitet lagt til grunn. Dette er i hovedsak vinterbeite. Bare fjell-lavbeitene kan bære en stamme på 3300 dyr. På de arealene som Renselskapet disponerer, er det ingen problemer med vinternæringen. Lavbeitene er romslige, og både i fjellbjørkeskogen og i den åpne furuskogen finnes det store lavressurser i reserve. Dersom en skal ha en stamme med god produksjon, vil det neppe være barmarksbeite for så mange dyr. Fjellets snøleier er det beitet som sikrer tilgang på proteinrik næring utover sommeren. I villreinområder med topp produksjon, Forollhogna og Knutshø, finnes det 650 og 700 dekar snøleiebeite for hver overvintrende rein. I Rendalen er det tilsvarende tallet bare 110 dekar forutsatt et dyretall på 2000 (Gaare 1996).

Gaare har i sin taksering av reinbeiter i Rendalen anslått et nøktern dyretall på ca. 2000 rein i vårflokk. 2000 dyr i vårflokk ekvivalerer med 3200 i sommerflokk.

Gaares taksering og vurdering av området og det materialet som finnes både fra tamreindrift og villreinstammer er bakgrunnen for Rendal Renselskaps vurderinger vedrørende flokkstørrelse.

Ut fra den kunnskapen Renselskapet har om området så beregnes en optimal flokkstørrelse å bestå av 2000 dyr i vårflokk. Med erfaring fra andre områder som har vært utsatt for overbeiting så mener selskapet at renstallet er lagt på et forsvarlig nivå. Beitegrunlaget blir på denne måten utnyttet uten noen fare for overbeiting. Med i vurderingen av flokkstørrelsen er også at stammen nå er i god kondisjon.

Som grunneiere og eiere av Rendalsren må vi ta ansvar for å forsvare renens bruksområder på en slik måte at den får leve mest mulig uforstyrret og at vi sikrer renens leveområdet og beitegrunnlag for framtida.

Beitedyr og seterdrift

I Rendalen Østfjell har antall beitedyr på utmarksbeite endret seg kraftig de siste årene. I 2016 ble det sluppet ca. 2000 sau og 300 storfe på utmarksbeite i området, mens det i 2020 ble sluppet ca. 800 sau og 420 storfe. Rovdyrtapet lå i 2020 på ca. 19 % på småfe som er en økning fra ca. 10 % i 2015. Mange av disse beiteområdene er vegetasjonskartlagt av Skog og Landskap og vil kunne gi kunnskap som er nyttig også for forvaltningen av Rendalsren framover.

4. Ferdsl, inngrep og forstyrrelser

I forbindelse med forvaltning av Rendalsren kan virkningene av menneskelig aktivitet deles i direkte menneskelig påvirkning i området renen utnytter og virkning av inngrep som fører til at områder som renen kan bruke, blir redusert.

Ren som blir uroet av mennesker og blir skremt på flukt, taper beitetid som dyrene ikke kan kompensere senere. Effekten av økte forstyrrelser er mindre tid til beiting, mindre tid til hvile og økt forbruk av energi. Den negative effekten av menneskelige forstyrrelser, rent vektmessig, er avhengig av hvor god kondisjon dyrene har i utgangspunktet. Om vinteren taper renen kroppsvekt uansett, som skal kompenseres sommerstid. Energibudsjettet til ren tåler ikke energisløsing, som unødvendig flukt. Ren reagerer på både lukt og syn av mennesker. Simler med nyfødte kalver er mest sky og har

lengst fluktavstand, mens bukker i brunst reagerer minst på mennesker. Ferdsel spesielt i kalvingsområdene er derfor svært sårbar fordi det kan medføre at simler forlater de nyfødte kalvene sine. Men også vinterstid og i perioden før kalving er sårbar. Inngrep og forstyrrelser kan sammen føre til at viktige beiteområder/trekkområder går ut av bruk og leveområdet forringes.

Forsvaret

I Åmot kommune er det etablert et stort skytefelt (Regionfelt Østlandet). Det er relativt kort vei fra skytefeltet til det sydligste området som Rendalsrenen benytter. Forsvaret har i tillegg vinterøvelse øst i området, ved Storlegda/Orvdalen, samt lavtflyving innenfor konsesjonsområdet.

Veier og motorferdsel

Det er mange veier som går gjennom det området som Rendalsrenen benytter. De fleste veiene, med unntak av Fv. 217, er kun åpne i barmarksperioden. Derimot gis det mange dispensasjoner for motorisert ferdsel vinterstid med snøskuter inn til hytter og setrer i området. Denne trafikken er i hovedsak kanalisert langs sommerbilveitraseene og avsluttes 30. april. I tillegg kjøres det en del med snøskuter i forbindelse med tilsyn, oppsyn og jerveregistrering i området. Femundløpet har også de senere årene krysset leveområdet fra østsiden av Sølensjøen og langs veitraseen fra Haugsetvollen til Søvollen og videre til Klettsetra. Dette medfører noe økt motorferdsel i forbindelse med tråkking av løypetraseen i forkant og under løpet (hele januar og til ca midt i februar). Totalt sett er det en betydelig ferdsel med snøskuter i området vinterstid.

Hytter og setrer

Det er flere setervoller i området, samt mange hytter og hytteområder både i leveområdet og i randsonen. Storparten av Rendalens hytteområder ligger innenfor konsesjonsområdet. Dette medfører innskrenking av leveområdet, økt ferdsel og bruk av nærområdene til hyttene, men også lenger innover i fjellet.

Ferdsel til fots og på ski

Rendalsfjellet er et attraktivt område for friluftsliv både sommer og vinter. Dette medfører mye bruk av områdene, spesielt i barmarksperioden. Men man ser også økt aktivitet vinterstid med mer bruk av hytter/setrer, samt bruk av oppkjørte skiløyper og en økning i toppturer på ski. Det er registrert en økning i bruk av Femundløpstraseen til hundekjøring spesielt i forkant av Femundløpet, og det arrangeres fuglehundprøver i området.

Forurensing

Luftforurensning er en trussel for ren. Radioaktivt nedfall og tungmetaller som kommer med nedbør påvirker reproduksjon og levedyktighet, og kan endre den unike genetiske sammensetningen hos ren. Det foretas sporadisk måling av bequerelinnholdet i Rendalsren.

Overvåking av forstyrrelser og inngrep

Det er viktig at det framover overvåkes hvordan summen av forstyrrelser og inngrep påvirker renens bruk av området. Det vil også være viktig å informere folk om å holde avstand og ta hensyn til ren. I kalvingstiden og i forkant av kalvingstiden, vil det kunne bli nødvendig med en skjerpet oppsynsordning, spesielt i forholdet til løse hunder og skiløpere.

De samlede effektene for reinen med inngrep og ferdsel er allerede store og det er få områder det er lite ferdsel på som kan fungere som områder hvor reinen får beitero. Dermed blir det ekstra viktig å ivareta disse områdene framover og skjerme de mest sentrale og villmarkspregede områdene. Videre blir det viktig med kanalisering av ferdsel til randområdene, økt informasjon og god dialog. God dialog og felles forståelse er svært viktig for å kunne ivareta og forvalte rendalsren på en langsiktig og god måte framover.

5. Bestandsregistreringer og bestandsstatus

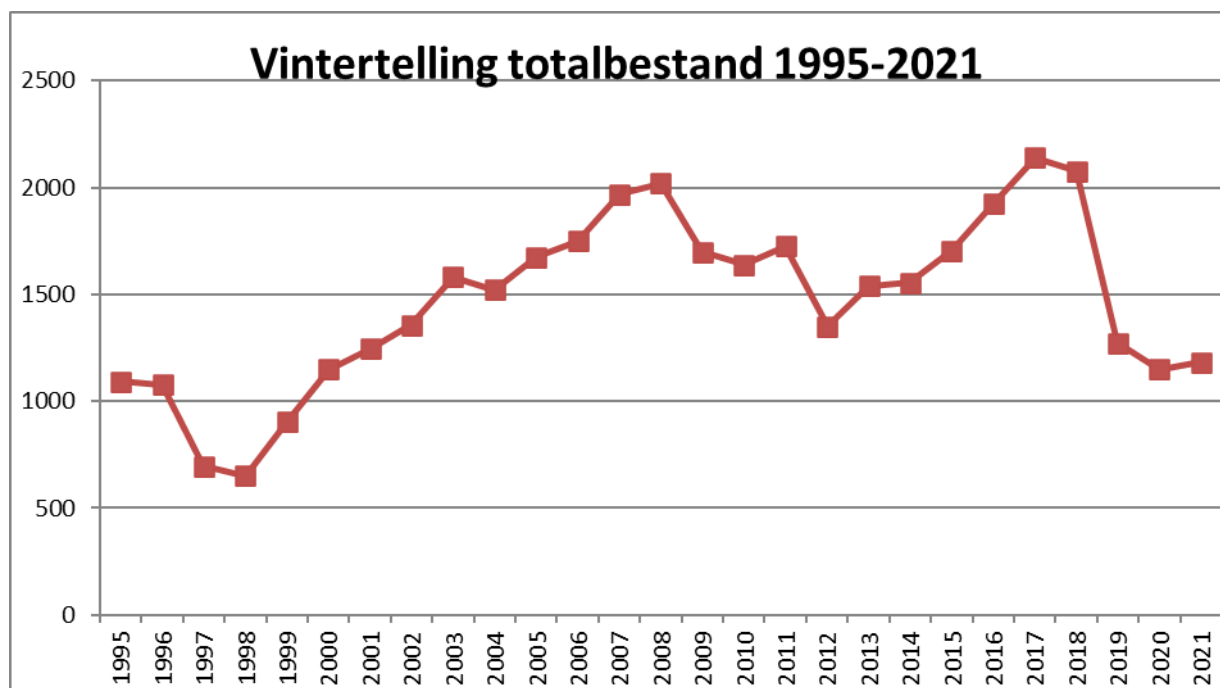
Tellinger

Vintertellinger/minimumstillinger

Vintertelling/minimumstilling gjennomføres hvert år i februar/mars, og gjennomføres fra fly/drone. Dyrene blir lokalisert på bakken først og så fotografert fra fly/drone. De siste to årene har vi hatt vellykkede vintertellinger ved bruk av drone. Antall dyr blir telt opp ut fra fotografiene. Vintertellingen er viktig for å kunne fastslå bestandsstørrelse.

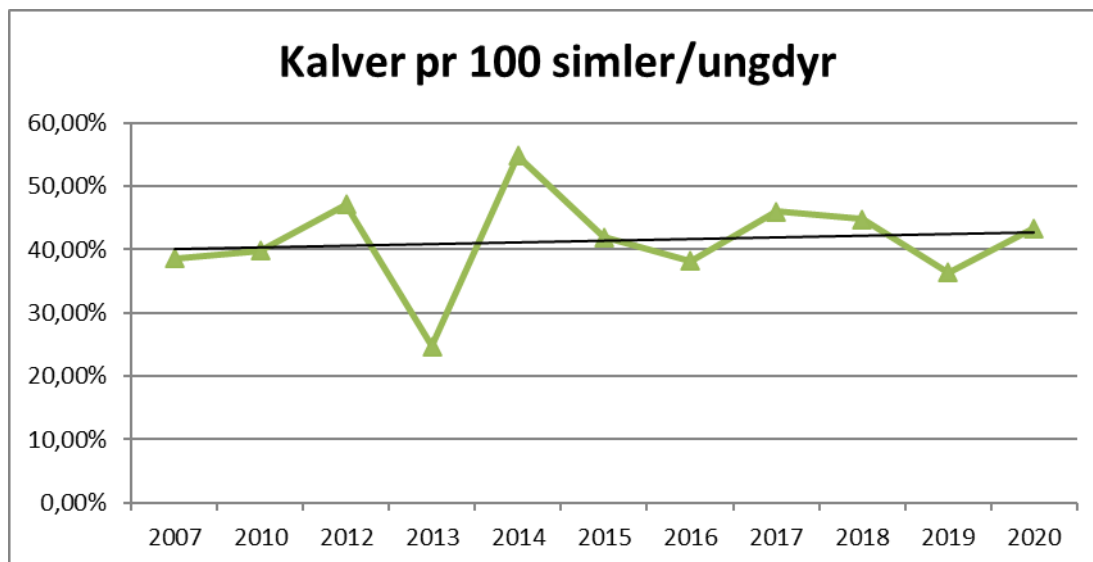
Ved starten i 1921 ble det satt ut 120 dyr. I perioden 1936-1940 ble det angitt å være 3000 dyr. I 1952 var stammen 1100 dyr. På 60- tallet var stammen langt nede og ble fredet en periode, mens det på 1970-tallet ble åpnet for jakt på nytt. Vinteren 1975-76 anslås bestanden å være på 1250 dyr. På 1980-tallet skal den ha ligget på 1000-1500 dyr.

Tabellen under viser historisk utvikling i form av vintertelling/minimumstilling i perioden 1995-2020:

Kalvetelling/kalvetilvekst

I juni gjennomføres det kalvetelling fra fly hvor dyrene fotograferes og telles i etterkant. Kalvetilvekst er et mål for bestandens produksjonsevne. For å finne kalvetilveksten i en stamme, telles antall kalv pr. simle/ungdyr i fostringsflokkene rett etter kalving. Gjennomsnittlig produksjon målt i kalv pr. 100 simle/ungdyr i juni for perioden 2010-2020 er 41,44 %.

Strukturteiling

Strukturteiling er den viktigste teilingen. Her finner man fordelingen på kjønn og delvis på alder, og vi vil ha et godt grunnlag for å kunne regne ut kalvetilveksten for kommende år. Sammen med kalveteilingene kan de være et viktig korrektiv til vinterteilingene. Strukturteiling er svært viktig for å finne ut fordelingen av kvoten for de ulike kategoriene og en vil få bra kontroll på at målene for sammensetningen blir nådd. Dyrene klassifiseres i simle, kalv, bukk 1,5 år, bukk 2,5 år, bukk 3,5 år og eldre. Teilingene utføres i brunstperioden, da begge kjønn er samlet i flokkene.

Høsten 2015 ble det gjennomført strukturteiling i månedsskifte oktober/november på et begrenset antall dyr. Teilingen ga følgende resultat: 29 % kalv – 48 % simle – 23 % bukk.

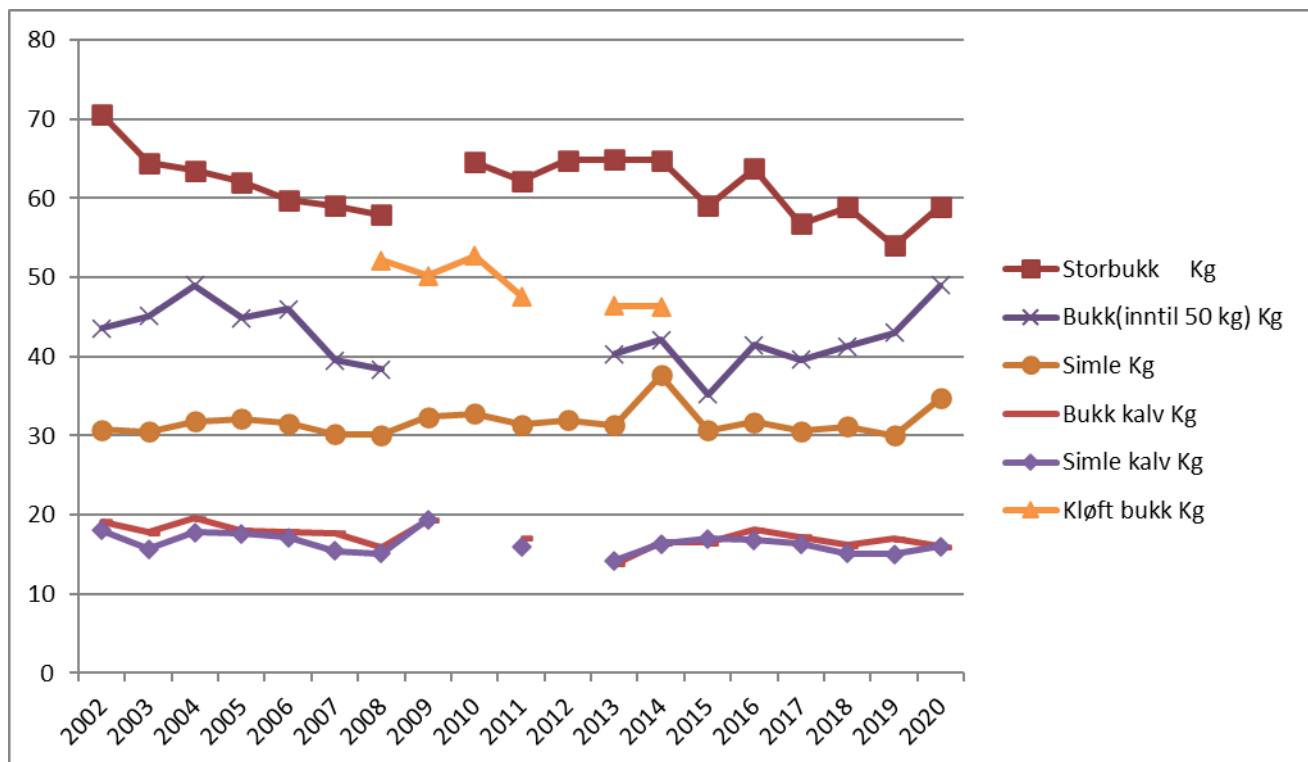
Det ble forsøkt gjennomført en strukturteiling høsten 2018, men ren gikk for tett til at det var mulig å få til en god teiling. Vinteren 2021 ble det gjennomført en vellykket vinterteiling basert på dronebilder som viser følgende struktur på flokken: 281 kalv (24 %), 646 simle/ungdyr (55 %), 236 bukk (20 %) og 19 udefinert (1 %). Totalt 1182 dyr.

Strukturteilinger skal prioriteres hvert år framover og kompetansen på metodikken må økes.

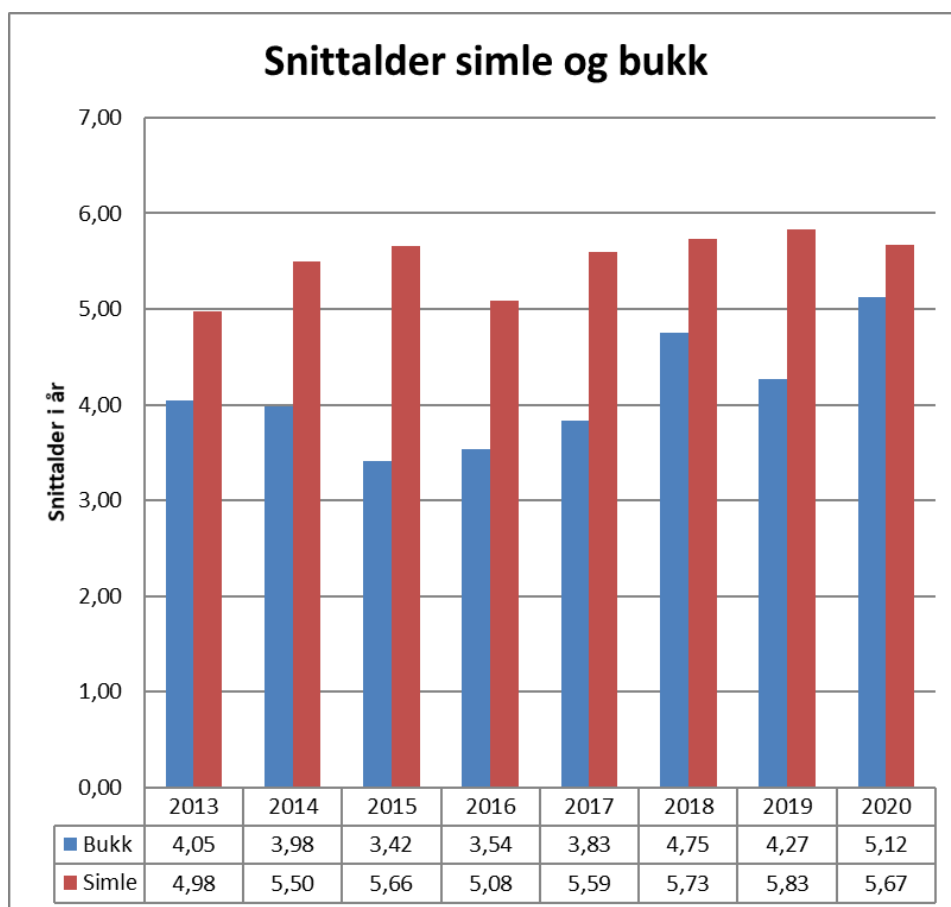
Vektutvikling og kondisjon

Alle jegere må veie skutte dyr på veiestasjonene (en i Øvre Rendal og en på Åkrestrømmen). Noe som fungerer bra. Slaktevekter sier mye om dyrenes kondisjon. Gjennomsnittlige slaktevekter for kategoriene bukkekalv, simlekalv, simle, storbuk og kløftbuk/småbuk < 45 kg vises i tabellen under for de siste 18 årene. Vektene er stabile og det ser ut som vi har en stamme i god kondisjon. Men det kan se ut som vi har en tendens til at vektene på bukk går noe ned.

I tillegg til veiing av dyrene så samles det inn kjever og tenner leveres til tannsliping. Tennene brukes til aldersbestemmelse og gir viktig informasjon sammen med vekt som kan belyse kjønns- og aldersstruktur i bestanden, utviklingen innen de ulike kjønns- og aldersgrupper og produksjonsevnen i ulike årsklasser. Når det gjelder bukk så ser det ut som det er en stor andel ung bukk og for lite storbuk, som kan forklare at snittvektene på bukk går litt ned.

Vi får god oversikt over sammenhengen mellom alder, kjønn og vekt ved å gjennomføre årlig tannsliping. Tabellene under viser situasjonen de siste 8 årene:

Naturlig dødelighet/rovdyr

Det regnes ca. 4 % naturlig avgang i områder uten nevneverdig predasjon fra rovdyr. Det er et økende rovdyrtrykk innenfor Rendal Renselskap sitt konsesjonsområde, hvor alle de fire store rovdirene og kongeørn er til stede. I siste planperioden har vi hatt store utfordringer med ulv, men også jerv, bjørn og kongeørn. I tillegg er forvaltningsområdet for bjørn vedtatt å ligge innenfor konsesjonsområdet til Rendal Renselskap.

Jegerseleksjon

Det er jegeren som påvirker bestandsstrukturen i området mest og det har derfor stor betydning hvilke dyr som blir tatt ut i jakta. Rendalsren har i tillegg blitt mer sky de senere årene, noe som gjør at utvelgelsen ikke blir så enkel. Det er viktig å nå ut med informasjon og holdningsskapende virksomhet overfor jegerne om dette temaet. Jegerseleksjon har størst betydning for individene når den naturlige dødeligheten er lav.

Fotråteprosjektet

Det er registrert fotråte i rensstammen og vi er med i fotråteprosjekt sammen med Veterinærinstituttet, Mattilsynet og representanter fra Rondane sør, Rondane nord og Sølknkletten.

CWD

Renselskapet fikk beskjed av Mattilsynet om å ta CWD prøver av all voksen skutt ren under jakt fra høsten 2019. Alle prøvene blir tatt på veiastasjonene og det er ikke påvist CWD i prøvene som er analysert. Prøvetakingen vil fortsette framover så lenge det er pålagt fra Mattilsynet

6. Jaktstatistikk

Fellingsstatistikken viser hvordan tildelt kvote, antall felte dyr fordelt på kategori har variert mellom årene.

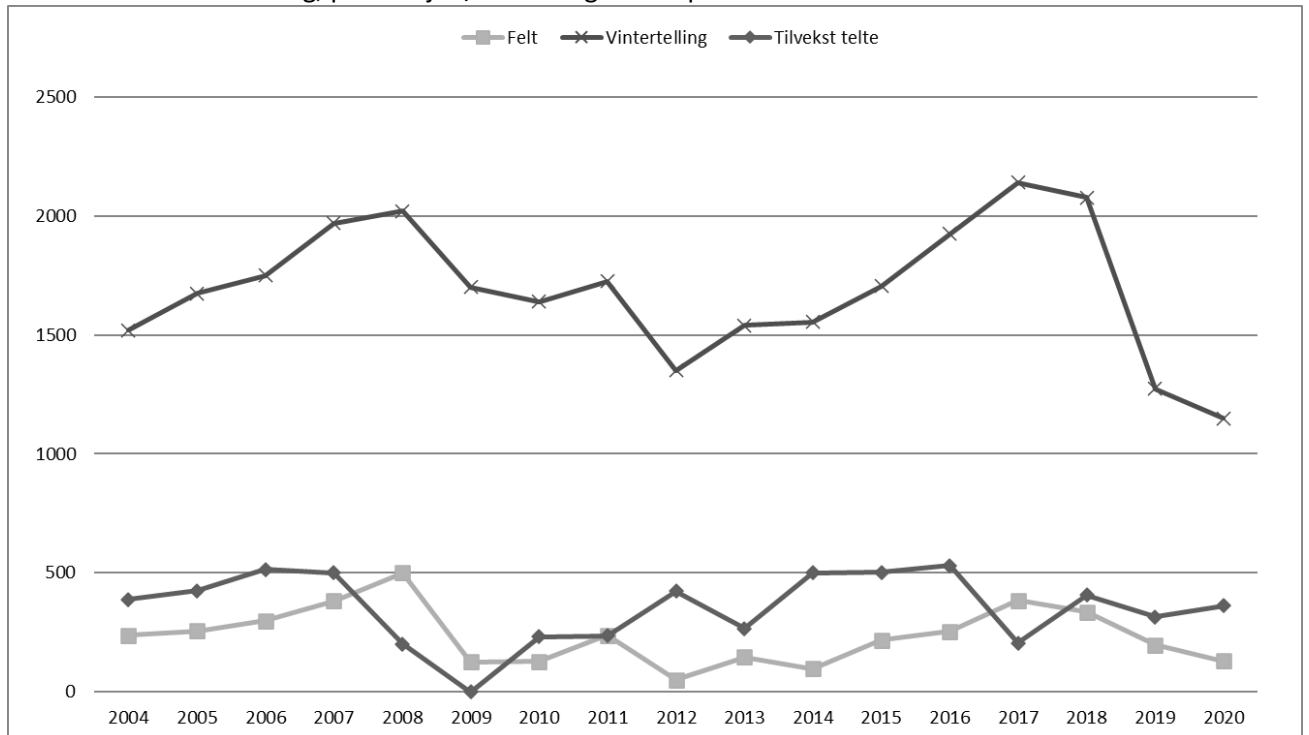
Oversikt over tildelt kvote, antall felte dyr fordelt på kjønn og alder i perioden 2002- 2020:

Rendal Renselskap - statistikk felte rein																					
År	Frie	Tildelt kvote					Felte dyr		Felte dyr (alder og kjønn)						% av felte dyr					Totalt felt %	
		Stor-bukk	Kløft-bukk	Simle	Kalv	Sum	Felte dyr	Felt %	Stor-bukk	Kløft-/bukk	Simle	Bukk-kalv	Simle-kalv	Sum	Stor-bukk	Kløft-/bukk	Simle	Kalv	Hann	Hunn	
2002		37	43	92	61	233	183	78,5	25	36	71	25	26	183	13,7	19,7	38,8	27,9	47,0	53,0	
2003		54	99	56	134	343	307	89,5	56	86	61	55	49	307	18,2	28,0	19,9	33,9	64,2	35,8	
2004		51	84	56	57	248	238	96,0	50	77	57	27	27	238	21,0	32,4	23,9	22,7	64,7	35,3	
2005		100	52	60	50	262	255	97,3	88	49	72	25	21	255	34,5	19,2	28,2	18,0	63,5	36,5	
2006		90	60	75	100	325	298	91,7	85	60	79	34	40	298	28,5	20,1	26,5	24,8	60,1	39,9	
2007		90	60	180	188	518	382	73,7	65	53	147	54	63	382	17,0	13,9	38,5	30,6	45,0	55,0	
2008		90	112	237	224	663	499	75,3	75	94	186	73	71	499	15,0	18,8	37,3	28,9	48,5	51,5	
2009			82	33	18	133	125	94,0		76	34	4	11	125		60,8	27,2	12,0	64,0	36,0	
2010		30	100	33		163	128	78,5	27	64	37			128	21,1	50,0	28,9		71,1	28,9	
2011		50	70	95	85	300	238	79,3	45	61	80	27	25	238	18,9	25,6	33,6	21,8	55,9	44,1	
2012		56				56	51	91,1	50		1			51	98,0		2,0		98,0	2,0	
2013		62	42	33	30	167	146	87,4	51	40	31	9	15	146	34,9	27,4	21,2	16,4	68,5	31,5	
2014		40	45	0	32	117	96	82,1	36	26	6	19	9	96	37,5	27,1	6,3	29,2	84,4	15,6	
2015		35	104	114	49	302	216	71,5	24	71	82	21	18	216	11,1	32,9	38,0	18,1	53,7	46,3	
2016		40	101	125	81	347	253	72,9	30	70	96	25	32	253	11,9	27,7	37,9	22,5	49,4	50,6	
2017		56	115	158	136	465	383	82,4	39	90	130	55	69	383	10,2	23,5	33,9	32,4	48,0	52,0	
2018		82	119	168	122	495	335	67,7	63	85	131	26	30	335	18,8	25,4	39,1	16,7	51,9	48,1	
2019	3	76	110	40	47	276	208	75,4	69	67	36	21	15	208	33,2	32,2	17,3	17,3	75,5	24,5	
2020		71	89			160	129	80,6	58	58	8	2	3	129	45,0	45,0	6,2	3,9	91,5	8,5	

Fordeling felte dyr fordelt på kategori:

Oversikt over vintertelling, produksjon/tilvekst og uttak i perioden 2004 – 2020:

(Data for tilvekst i 2009 mangler)

7. Bestandsstørrelse, struktur og avskyting

Bestandsstørrelse og struktur

Kjønns- og alderssammensetningen i stammen er helt avgjørende for at reproduksjonsresultatet skal bli best mulig. Den gjennomsnittlige sammensetningen i en naturlig renstamme som forvaltes slik som Rendalsren bør være:

- 15 % bukk eldre enn 3 år
- 15 % bukk yngre enn 3 år
- 50 % simler 1 år og eldre
- 20 % kalv

Dette er også målsettingen for bestandsstrukturen til Rendal Renselskap. Målet for vinterstammen er ca. 2000 dyr. Vanlig strukturtelling høsten 2015 og en strukturtelling basert på dronebilder vinteren 2021 viser følgende struktur på flokken:

Struktur i stammen	2015	2021	
Kalv	29 %	24 %	
Simle	48 %	56 %	(inkl. 1,5 år bukk)
Bukk	23 %	20 %	

Bukkeandelen er litt lav i forhold til målsettingen.

For perioden 2004 – 2021 er gjennomsnitt antall dyr i vinterflokk ca. 1700 dyr. I årene 2009-2015 hadde vi i snitt 1600 dyr i vinterflokk. På vintertellingene i 2016-2018 hadde vi en vinterstamme på rundt 2000 dyr. En svært krevende vinter i 2018 med store snømengder og i tillegg store tap til rovdyr, spesielt ulv – forårsaket en nedgang i vinterstammen til bare 1273 dyr vinteren 2019. Nedgangen fortsatte og stammen var på 1150 i 2020, men en liten oppgang til 1182 i mars 2021. På bakgrunn av nedgangen ble det reduserte kvoter i 2019 og det ble kun tildelt kort på bukk og reduserte kvoter i 2020. Det samme må vi gjøre i 2021 for både å bygge opp stammen igjen og for å få til et budsjett som går i balanse.

Analysen fra tannsliping sammenstilt med alder og vekt viser at gjennomsnittlig alder på skutt bukk de siste 8 årene har økt fra 4,05 år til 5,12 år. Simle har en svak økning med gjennomsnittlig alder på 5,5 år i 2020. Det er viktig å ha nok storbukk i flokken i forhold til brunst, arealbruk og paringsuksess.

Avskytingsplan

Målsettingen ved utgangen av planperioden er å øke vinterstammen igjen opp mot 2000 dyr.

Det har blitt praktisert ulike korttyper gjennom årene. Følgende korttyper ble brukt sist planperiode: pakke med 1 simle og 1 kalv, pakke med 1 simle og 1 kløftbukk/småbukk, simlekort, storbukk-kort, kløftbukk/småbukk < 45 kg og kalvekort ungdom. Denne kombinasjonen av korttyper har vi positive erfaringer med. Det er ønskelig å videreføre disse kortkategoriene i kommende planperiode når vi har fått kontroll på bestandsutviklingen.

Fellingsprosenten de siste 19 årene er i gjennomsnitt 82,4 %. I planperioden 2016-2020 har den en fallende trend og er i gjennomsnitt 75,8 %. Dette er fortsatt en høy fellingsprosent sammenlignet med andre villreinområder.

Både totalstamme og fellingsprosent har variert opp gjennom årene og vil variere framover, samt uvisshet vedrørende rovdyrtrykket som er økende, framtidige klimaendringer og bæreevnen for

leveområdet. Det vil derfor være nødvendig å justere avskytingen hvert år i forhold til fastsatte målsettinger.

Avskytingsplan		Kvote i %						
2016-2020	2020-2025	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
35 % kalv	25 % kalv	16,0	23,5	29,0	25,0	17,0		
30 % simle	25 % simle	38,0	36,0	34,0	34,0	15,0		
10 % storbukk	15 % storbukk	12,0	11,5	12,0	17,0	28,0	44,4	67,0
25 % kløftbukk/< 45 kg	35 % kløftbukk/< 45 kg	35,0	29,0	25,0	24,0	40,0	55,6	33,0

Tabellen viser mål for avskyting i forrige og nåværende planperiode, samt tildelte kvoter de siste 7 årene. For å nå målsettingen om en stamme på opp mot 2000 dyr i vinterflokk, må vi tenke i flere trinn. Først nå målet om en vinterstamme på ca. 1500-1600 dyr ved å redusere uttak av simle til et minimum – deretter kan vi justere uttaket på alle dyrekategorier jf. forslag i avskytingsplan for planperioden.

Jegerinstruks

Alle jegere får tilsendt jegerinstruks sammen med jaktkortet. Jegerinstruksen for jakta 2021 ligger som vedlegg til planen (vedlegg 4). Instruksen kan forandres i planperioden dersom det skulle vise seg nødvendig.

8. Organisering av oppsyn og jakta

Oppsyn

Rendal Renselskap har ansatt eget oppsyn. Oppsynet er i området minimum en dag pr. uke gjennom hele året. I perioder det er nødvendig økes oppsynsaktiviteten. I jaktperioden er oppsynet ute i området hver eneste dag. I jakta leies det også inn et ekstra oppsyn. I tillegg til oppsynet er også styrets medlemmer aktive. Det har utviklet seg et behov for mer oppsyn mot naboområdene i øst og i nord da rensstammen ser ut til å bruke disse områdene mer nå.

Dagens konsesjon legger føringer på at det kun er adgang til bruk av snøskuter i forbindelse med tilsynsvirksomhet vinterstid i buffersona mot reinbeitedistriktene i øst, og hvor det skal kjøres faste traseer inn til dette området. Snøskuter kan videre benyttes i forbindelse med skilling av Rendalsren og tamrein tilhørende Femund- og Elgå reinbeitedistrikter. For å drifte stammen godt, ha god oversikt på ren gjennom vinteren og for å forberede blant annet vintertelling ved å ha god oversikt på hvor ren er fra bakken før flytelling er det helt nødvendig å bruke snøscoter. Renselskapet kan videre benytte tekniske hjelpemidler som f.eks. droner i daglig drift.

Jakt og beitefri sone

For å hindre sammenblanding med tamrein er det opprettet en jakt- og beitefri sone i øst, jf. kartvedlegg. Her har begge parter et ansvar for å holde renen utenfor denne sone. Vinterstid må renen passes og eventuelt drives tilbake, mens i barmarksperioden ligger beiteområdene mest sannsynlig slik til at det ikke er noen problemer knyttet til sammenblanding (vedlegg 3).

9. Næring og verdiskaping

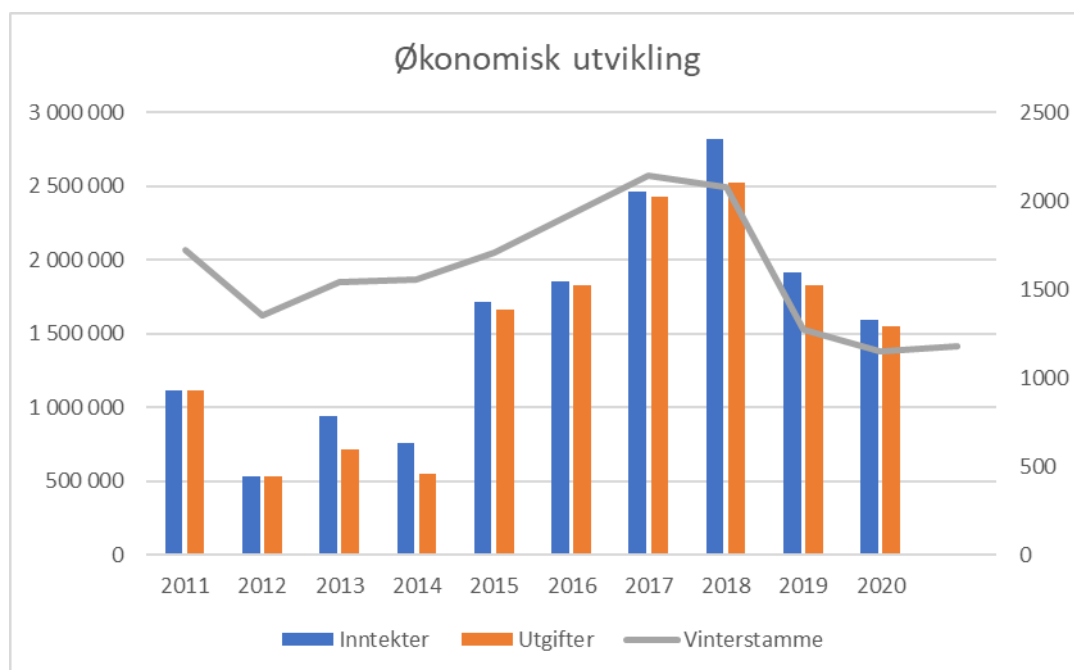
Forvaltningen av Rendalsren har lange tradisjoner og er en del av området egeart og av lokalbefolkningens kultur. Forvaltningsordningen er unik i nasjonal sammenheng og bør bevares som en kulturbærer i grenselandet mellom samisk og norrøn kultur.

Jakten i området kjennetegnes ved relativt lett adkomst til store deler av terrenget, men også at store områder ligger uberørte og med svært lite jegere. Det ligger slik sett godt til rette for gode jaktopplevelser for alle typer jegere, fra de som først og fremst nyter de sosiale sidene av jakten til de som foretrekker de ensomme veideopplevelsene og nyter utfordringene reinsjakt langt til fjells kan innebære.

Ringvirkningene av salg av rensdyrkort er stort. Servicenæringer som overnatting, butikker og bensinstasjoner m.m. nyter godt av dette. De som har utleiehusvære i jaktområdene leier ut disse, og det er muligheter for uttransport av slakt med hest. Inntektspotensialet i forbindelse med slike tilleggstjenester er svært stort, og kan videreutvikles. Renselskapet bør ytterligere stimulere til økt verdiskaping knytta til tilleggstjenester.

10. Økonomi

Tabellen under viser den økonomiske utviklingen de siste 10 årene sett i sammenheng med vinterstammen. Arealleie til grunneiere har variert fra 0,30 kr/dekar til 0,70 kr/dekar i sist planperiode. Det har de siste årene vært økte utgifter knyttet til ny hjemmeside og jaktportal, samt advokatutgifter knyttet til arbeidet med konsesjonssøknaden.

Økonomisk utvikling siste 10 år sett i sammenheng med vinterstamme.

11. Tiltaksplan

Overvåking

For å kunne utøve målrettet forvaltning av stammen er en helt avhengig av gode bestandstall. Gjennomføring av årlige tellinger er derfor helt nødvendig og et mål å gjennomføre.

- Årlig gjennomføring av vintertelling, kalvetelling og strukturtelling.
- Øke kompetansen og innsatsen på strukturtelling.
- Kondisjonsundersøkelser/aldersbestemmelse (kjeveinnsamling og tannsliping).
- Fotråteprosjektet videreføres.
- Beitekartlegging/overvåking av beitene.
- Overvåke CWD

Andre oppgaver og tiltak

- Utarbeide forslag på jaktkvote og fordeling hvert år.
- Opprettholde godt tilsyn med rensstammen.
- Ivareta og sikre tilstrekkelig leveområde for Rendalsren (arealbruksområdene gjennom året og over år) og trekkområder. Forbedre arealbrukskart og få bedre kunnskap om renens arealbruk og beitegrunnlag.
- Tilrettelegge for human jakt og god jaktopplevelse, økt rekruttering av jegere, spesielt de yngre. Arrangere jegerkveld årlig.
- Avholde årlig samarbeidsmøte med samisk reinbeiteområder i øst og avholde årlig møte med Tolga Østfjell villreinområde.
- Bevare og videreutvikle verdiskapningen rundt Rendalsrenen.
- Godt informasjonsarbeid; videreutvikle hjemmesiden, bruk av sosiale medier og økt informasjon om Rendalsren og Rendal Renselskap.
- Være en aktiv høringspart i saker som angår Rendalsren i arealsaker mm.
- Jobbe for å holde rovdrykket nede gjennom allianser med andre samarbeidspartnere. Delta i prosessen med revidering av Forvaltningsplan for rovvilt.